

Door de tijd heen

De volgende beschrijvingen van het spelen van spelletjes staan in willekeurige volgorde:

- 1 De jonge monniken van de eerste kloosters in Noordwest-Europa moesten bij een spel kegels omverwerpen die de duivel voorstelden.
- 2 De Spanjaard Diego Durán, die naar het recent ontdekte Amerika verhuisde, schreef dat bij het Azteekse balspel *ullamalitzli* spelers soms gewond raakten door de drie kilo wegende bal die ze met heupen en billen over de middellijn moesten krijgen.
- 3 In Brussel, dat door de opkomende handel en nijverheid aan het groeien was, verbood het stadsbestuur het kolven. De houten ballen die met een stok werden weggeslagen, veroorzaakten te veel schade.
- 4 In de Griekse stadsstaat Sparta werd het spel *episkyros*, waarbij twee teams een bal naar elkaar toe schopten of gooiden, erg gewelddadig gespeeld.
- 5 Nederlandse schilders beeldden in de Gouden Eeuw spelers van het bordspel triktrak af als symbool voor spilzucht en zedeloosheid.
- 6 Soldaten die de grenzen van het uitgestrekte Romeinse Rijk verdedigden, speelden graag het *ludus latruncularum*, een militair-strategisch bordspel voor twee spelers.

- 2p 1 Zet deze beschrijvingen van het spelen van spelletjes in de juiste chronologische volgorde, van vroeger naar later. Noteer alleen de nummers.

Prehistorie en oudheid

Archeologen vonden een stenen gewicht in de vorm van een kikker uit Babylonië (in het huidige Irak) van omstreeks 1800 voor Christus. Op het gewicht stond: "Kikker van tien *minas*, een wettig gewicht van de god Sjamasj". De *mina* (ongeveer 500 gram) werd gebruikt om graankorrels af te wegen.

De vondst van dit gewicht laat zien dat er in Babylonië in 1800 voor Christus aan een voorwaarde was voldaan voor het ontstaan van een vroeg-stedelijke samenleving.

- 2p 2 Leg uit welke voorwaarde dit is.

Gebruik bron 1.

Een historicus beweert dat de Germaanse invallen een keerpunt vormen in de geschiedenis van het Romeinse Rijk.

- 3p 3 Nuanceer deze bewering door:
- een argument te noemen dat de historicus kan ontleen aan de beschrijving van Lampridius
  - uit te leggen, met een passende verwijzing naar de bron, dat Lampridius zelf de invallen in 234 niet als een keerpunt ervaart.